

Projekt

z dnia 18 października 2022 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO**

z dnia 2022 r.

w sprawie uchwalenia Aktualizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 1005, 1079 i 1561), w związku z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, 2127 i 2269 oraz z 2022 r. poz. 1079) Rada Miejska Tomaszowa Mazowieckiego uchwała co następuje:

§ 1. Uchwała się „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego” stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała nr XXII/221/2016 Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 21 stycznia 2016 r. w sprawie uchwalenia Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tomaszowa Mazowieckiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego
z dnia.....2022 r.

**Aktualizacja „Programu usuwania
materiałów zawierających azbest z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego”
Tomaszów Mazowiecki**

**Aktualizacja „Programu usuwania
materiałów zawierających azbest z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego”
Tomaszów Mazowiecki**

Spis treści:

2. Charakterystyka Miasta Tomaszów Mazowiecki

2.1 Położenie

2.2 Demografia

2.3 Formy ochrony przyrody na terenie Miasta Tomaszów Mazowiecki

3. Cel i zakres opracowania

4. Informacje ogólne o azbestie

4.1. Budowa i rodzaje azbestu

4.2. Właściwości i zastosowanie azbestu

4.3. Źródła narażenia na działanie azbestu

4.4. Wpływ azbestu na organizm człowieka

5. Postępowanie z materiałami zawierającymi azbest

5.1. Obowiązki i postępowanie właścicieli/zarządców przy użytkowaniu obiektów/terenów z wyrobami zawierającymi azbest

5.2. Obowiązki i postępowanie właścicieli/zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów

5.3. Obowiązki podmiotów gospodarczych zajmujących się usuwaniem materiałów zawierających azbest, postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest

5.4. Zbieranie i transport odpadów zawierających azbest

5.5. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

5.6. Rejestr wyrobów zawierających azbest

6. Gospodarowanie wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

6.1. Wyroby zawierające azbest

6.2. Sposób unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest

6.3. Harmonogram realizacji Programu

7. Koszty realizacji Programu

7.1. Koszty usunięcia wszystkich materiałów zawierających azbest

8. Możliwości pozyskania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu

8.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

8.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

8.3. Bank Ochrony Środowiska S.A.

8.4. Ministerstwo Rozwoju i Technologii

9. Monitoring realizacji Programu

10. Streszczenie

11. Materiały źródłowe

ZAŁĄCZNIK NR 1 - INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

ZAŁĄCZNIK NR 2 - OCENA STANU I MOŻLIWOŚCI BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Spis tabel

Tabela 2. Składowisko ogólnodostępne – Płoszów

Tabela 3. Składowisko ogólnodostępne – Pukinin

Tabela 4. Składowisko ogólnodostępne – Młynisko

Tabela 5. Zestawienie zbiorcze występowania azbestu wg form własności

Tabela 6. Zbiorcze zestawienie występowania azbestu z podziałem na budynki (osoby fizyczne)

Tabela 7. Harmonogram działań na lata 2022-2032

Tabela 8. Uśredniona cena związana z usuwaniem materiałów azbestowych z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego

Tabela 9. Wskaźniki monitoringu Programu usuwania azbestu

Spis rysunków

Rysunek 2. Schemat procedury dotyczącej obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest

Rysunek 3. Schemat procedury dotyczącej obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i terenów zlokalizowanych na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego

Rysunek 4. Wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsca ich występowania

Rysunek 5. Schemat procedury dotyczącej prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzania odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczaniem obiektu/terenu/instalacji

Rysunek 6. Schemat procedury dotyczącej przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

1. Wstęp

W wyniku przyjęcia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), powstał „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, który został

przyjęty w 2002 roku. W lipcu roku 2009 powstał „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, który zakłada, iż do roku 2032 nastąpi:

- usunięcie i unieszkodliwienie wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu Polski,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

W celu wypełnienia zapisów „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” Gmina Miasto Tomaszów Mazowiecki w ramach aktualizacji „Programu usuwania materiałów zawierających azbest z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego” zakłada wdrożenie i realizację:

- działań edukacyjno-informacyjnych,
- działań polegających na usuwaniu i utylizacji wyrobów zawierających azbest,
- działań sprawozdawczo-monitoringowych.

2. Charakterystyka Miasta Tomaszów Mazowiecki

2.1. Położenie

Miasto Tomaszów Mazowiecki położone jest we wschodniej części województwa łódzkiego, 110 km od Warszawy i 55 km od Łodzi. Położenie geograficzne miasta wyznaczają współrzędne 20°01' długości geograficznej wschodniej i 51°31' szerokości geograficznej północnej. Od wschodu, zachodu i południa graniczy z Gminą Tomaszów Mazowiecki, od północy – z Gminą Lubochnia.

Rysunek . Miasto Tomaszów Mazowiecki na tle powiatu tomaszowskiego.

źródło: Opracowanie własne.

2.2. Demografia

Zgodnie z informacjami zawartymi w Raporcie o stanie Miasta, według stanu na koniec 2020r. Miasto Tomaszów Mazowiecki zamieszkiwało 61 338 mieszkańców, z czego 28 701 to mężczyźni, a 32 637 to kobiety.

2.3. Formy ochrony przyrody na terenie Miasta Tomaszów Mazowiecki

Na terenie Miasta Tomaszów Mazowiecki występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszary NATURA 2000: „Niebieskie Źródła” i „Łąki Ciebtowickie”,
- Spalski Park Krajobrazowy,
- Sulejowski Park Krajobrazowy,
- Rezerwat przyrody „Niebieskie Źródła”,
- 28 drzew, które wpisano do rejestru pomników przyrody,
- Stanowisko dokumentacyjne „Groty Nagórzyckie”,

·Użytki ekologiczne o powierzchni 4,27 ha na obszarze lasów zarządzanym przez Nadleśnictwo Piotrków znajdującym się w II strefie uszkodzeń przemysłowych.

Zgodnie ze stanowiskiem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi (opinia nr WSI.410.11.2021.AK z dnia 20.08.2021 r.) oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi (opinia nr ŁPWIS.NSOZNS.9022.457.2021.AB), realizacja zadań wyznaczonych w aktualizacji „Programu usuwania materiałów zawierających azbest z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego” nie będzie wpływać na stan form ochrony przyrody na terenie omawianej Gminy Miasto Tomaszów Mazowiecki, ponadto nie będzie dochodziło do oddziaływania na obszary NATURA 2000, w tym do pogarszania stanu siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Realizacja zamierzeń niniejszego dokumentu nie będzie również wpływać negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Realizacja *Programu* nie będzie oddziaływać na obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadających znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, które są wrażliwe na oddziaływania, przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu.

3. Cel i zakres opracowania

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, celem niniejszego *Programu* jest:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego do 2032 roku,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko w Mieście Tomaszów Mazowiecki.

Niniejszy *Program* zawiera:

- ogólne informacje dotyczące właściwości azbestu,
- informacje o sposobach postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- aktualną sytuację dotyczącą sposobu gospodarowania wyrobami zawierającymi azbest na terenie Miasta Tomaszów Mazowiecki,
- harmonogram realizacji *Programu*,
- finansowe aspekty realizacji *Programu*.

Zapisy niniejszego *Programu* są zgodne z założeniami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

4. Informacje ogólne o azbecie

4.1. Budowa i rodzaje azbestu

Pod pojęciem azbestu rozumie się szereg włóknistych minerałów. Wśród nich najczęściej wyróżnia się następujące odmiany:

- azbest aktynolitowy (amiant) – $\text{Ca}_2/\text{Mg}[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$,
- azbest amozytowy – amozyt – $(\text{Fe},\text{Mg})_7[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$,
- azbest antofilitowy – $(\text{Mg},\text{Fe})_7[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$,
- azbest chryzotylowy (metaksyt) – drobnowłóknista odmiana chryzotyłu (azbest biały) – $\text{Mg}_6[(\text{OH})_8\text{SiO}_{10}]$,
- azbest krokidolitowy – krokidolit (azbest niebieski) – $\text{Na}_2\text{Fe}_3\text{Fe}_2[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$,
- azbest tremolitowy – tremolit – $\text{Ca}_2\text{Mg}_5[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$.

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestu:

- serpentynowe (chryzotylowe),
- amfibolowe.

Włókna azbestu, w zależności od odmiany azbestu, mogą mieć długość kilku centymetrów. Wyroby zawierające azbest można również podzielić na miękkie oraz twarde. Wyroby miękkie są to materiały o gęstości poniżej 1000 kg/m^3 , charakteryzujące się dużą procentową zawartością azbestu, łatwo ulegające uszkodzeniom, przez co powodują znaczne emisje pyłu azbestowego. Wyroby miękkie to między innymi:

- sznury, płótna, tkaniny z dodatkiem azbestu lub wykonane z samego azbestu,
- płyty i uszczelki, stosowane w ciepłownictwie na złączach rur, zaworów z gorącą wodą lub parą,
- płaszczki azbestowo-gipsowe stosowane do izolacji rur w ciepłownictwie,
- płyty i tektury miękkie stosowane w izolacjach ognioochronnych,
- natryski azbestowe na konstrukcje stalowe zastosowane jako ognioochronne zabezpieczenie stalowej konstrukcji budynków o tzw. konstrukcji nieszytywnej.

Wyroby twarde są to materiały o gęstości powyżej 1000 kg/m^3 , charakteryzujące się dużym stopniem zwięzłości i niską zawartością azbestu sięgającą do około 20%.

Są to jednocześnie najczęściej spotykane w krajowym budownictwie wyroby zawierające azbest. W przeciwieństwie do wyrobów miękkich emitują niskie ilości pyłów. Wyroby twarde to między innymi:

- płyty azbestowo-cementowe faliste,
- płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane,
- płyty azbestowo-cementowe KARO,
- rury azbestowo-cementowe,
- złącza, listwy, gąsiory wykonane z azbestocementu,
- płaszczki azbestowo-cementowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie.

4.2. Właściwości i zastosowanie azbestu

Głównymi właściwościami fizykochemicznymi azbestu są:

- odporność na wysoką temperaturę,
- wysoka odporność na agresywne środowisko chemiczne,
- wysoka wytrzymałość mechaniczna oraz wysoka odporność na korozję.

Charakter włóknisty azbestu wraz z wyżej wspomnianymi cechami fizykochemicznymi pozwoliły na jego szerokie zastosowanie. Największe znaczenie oraz najszersze zastosowanie ze względu na swoje właściwości posiadał azbest biały – chryzotyl, azbest niebieski – krokidolit oraz azbest amozytowy.

Przykładowe właściwości azbestu zebrano w poniższej tabeli.

Tabela . Charakterystyka właściwości fizykochemicznych wybranych odmian azbestu.

Właściwości	Chryzotyl	Krokidolit	Amozyt
Barwa	biała do jasno-zielonej, żółta	niebieska, lawendowa, zielona	brązowa, szara
Główny składnik chemiczny [%]	SiO ₂ – 38-42 MgO – 38-42 Fe ₂ O ₃ – 0-5 FeO – 0-3	SiO ₂ – 38-42 MgO – 38-42 Fe ₂ O ₃ – 13-18 FeO – 3-21	SiO ₂ – 49-52 MgO – 5-7 Fe ₂ O ₃ – 0-5 FeO – 35-40
Struktura włókna	bardzo liczne włókna, łatwo rozdzielne	włókniste	blaszkowate, grube
Długość włókien [mm]	0,2-200	0,2-17	0,4-40
Średnica włókien [mm]	0,03-0,08	0,06-1,2	0,15-1,5
Powierzchnia [m ² /mg]	10-27	2-15	1-6
Gęstość [g/cm ³]	2,55	3,3-3,5	3,4-3,5
Temperatura rozkładu [°C]	450-800	400-800	600-900
Temperatura topnienia [°C]	1515	1170	1395
Twardość wg Mosha	2,5-4,0	4,0	5,5-6,0
Odporność na kwasy	bardzo słaba	dobra	dość dobra
Odporność na zasady	bardzo dobra	dobra	dobra
Tekstura	elastyczna, jedwabista i twarda	elastyczna do łamliwej	łamliwa

źródło: „Plan usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej stanowiących lub będących w zarządzaniu, administrowaniu przez organy administracji publicznej na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym”, Gliwice 2007.

Zastosowanie azbestu

Wymienione wcześniej właściwości fizykochemiczne azbestu wpłynęły na jego szerokie zastosowanie w kilku dziedzinach gospodarki.

W budownictwie azbest stosowano w wyrobach budowlanych takich jak: płyty faliste azbestowo-cementowe o zawartości azbestu od 10% do 13%, służące do pokryć dachowych, płyty prasowane, również służące za pokrycia dachowe, płyty KARO służące do pokryć dachowych lub elewacji, rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe, kanalizacyjne o zawartości azbestu około 22%, a także płyty azbestowo-cementowe wykorzystywane w przegrodach ścian warstwowych i wbudowane w płyty warstwowe prefabrykowane – PW3/A. Azbest stosowano także wszędzie tam, gdzie znajdowały się elementy narażone na wysoką temperaturę. Były to klapy przeciwpożarowe, ciągi telekomunikacyjne, węzły ciepłownicze, obudowy klatek schodowych, przejścia kabli elektrycznych, przewodów ciepłowniczych i wentylacyjnych między stropami, zabezpieczenia konstrukcji stalowych. Azbest stosowano także w tkaninach wygłuszających hałas.

W przemyśle energetycznym azbest wykorzystywany był w elektrociepłowniach i elektrowniach, stanowił izolację kotłów, a także w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła. Szczególnie często wyroby zawierające azbest umiejscawiane były w kominach o dużej wysokości, chłodniach kominowych czy też rurach odprowadzających parę.

Wyroby zawierające azbest znalazły również zastosowanie w transporcie. Materiałów azbestowych używano do termoizolacji urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, elementach kolektorów wydechowych oraz w sprzęgłach i hamulcach. Bardzo powszechnie azbest stosowano w przemyśle stoczniowym, w statkach - w miejscach narażonych na ogień.

4.3. Źródła narażenia na działanie azbestu

Ogólne źródła narażenia na działanie azbestu można podzielić na źródła związane z narażeniem środowiskowym i zawodowym człowieka.

Narażenie środowiskowe człowieka na działanie azbestu może wystąpić w następujących przypadkach:

1. na terenach sąsiadujących z terenami przemysłowymi, w których stosowane są wyroby zawierające azbest,

2. na terenach sąsiadujących z dzikimi składowiskami odpadów zawierających azbest, nieprawidłowo prowadzonymi składowiskami odpadów zawierających azbest oraz składowiskami odpadów komunalnych, gdzie nielegalnie deponuje się odpady zawierające azbest,

3. u członków rodzin pracowników nieprzestrzegających przepisów i zasad bezpieczeństwa przy usuwaniu, demontażu, transporcie i składowaniu wyrobów i odpadów zawierających azbest,

4. W obiektach i pomieszczeniach w wyniku użytkowania wyrobów zawierających azbest stosowanych jako izolacje ognioodporne, akustyczne, wentylacyjne i klimatyzacyjne,

5. w obszarach wiejskich i miejskich w wyniku uszkodzeń mechanicznych oraz korozji ścian osłonowych i pokryć dachowych zawierających azbest,

6. w obszarach wiejskich i miejskich przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu.

Narażenie zawodowe na działanie azbestu może wystąpić w następujących sytuacjach:

1. podczas poboru prób do badań wyrobów azbestowych,
2. w trakcie zabezpieczania wyrobów zawierających azbest,
3. podczas demontażu i usuwania wyrobów zawierających azbest,
4. podczas unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
5. w trakcie pakowania odpadów azbestowych,
6. w trakcie załadunku lub rozładunku odpadów azbestowych.

4.4. Wpływ azbestu na organizm człowieka

Wpływ azbestu na organizm człowieka związany jest bezpośrednio z wnikaniem włókien azbestowych do organizmu człowieka poprzez układ oddechowy. Włókna azbestu gromadzą się i zalegają w płucach.

Największe zagrożenie dla zdrowia ludzi przejawia azbest w formie włókien respirabilnych, tj. włókien o średnicy $< 3 \mu\text{m}$ i długości $> 5 \mu\text{m}$, trafiających do pęcherzyków płucnych. W wyniku przedostania się do organizmu ludzkiego pyłu azbestowego przez układ oddechowy mogą nastąpić takie zmiany chorobowe jak:

- pylica azbestowa – azbestoza,
- nowotwory złośliwe – rak płuc i opłucnej,
- zgrubienia opłucnej.

Wdychany pył azbestowy usuwany jest z układu oddechowego za pośrednictwem śluzu poprzez odkrztuszanie lub połykanie. Usuwanie pyłu azbestu jest utrudnione przy innych chorobach układu oddechowego jak zapalenie oskrzeli.

Choć wszystkie rodzaje azbestu uznano jako kancerogenne, najbardziej niebezpiecznym rodzajem jest azbest niebieski, czyli krokidolit. Szczególna szkodliwość krokidolitu spowodowana jest faktem, iż ten gatunek azbestu nie ulega zmianom w środowiskach biologicznych. W odróżnieniu od azbestu niebieskiego, azbest biały, czyli chryzotyl podlega częściowemu rozpuszczeniu w płynach fizjologicznych, przez co jego szkodliwość jest mniejsza.

5. Postępowanie z materiałami zawierającymi azbest

5.1. Obowiązki i postępowanie właścicieli/zarządców przy użytkowaniu obiektów/terenów z wyrobami zawierającymi azbest

Do głównych obowiązków właścicieli i zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest należą#:

1. Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest.

2. Sporządzenie *Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest*.

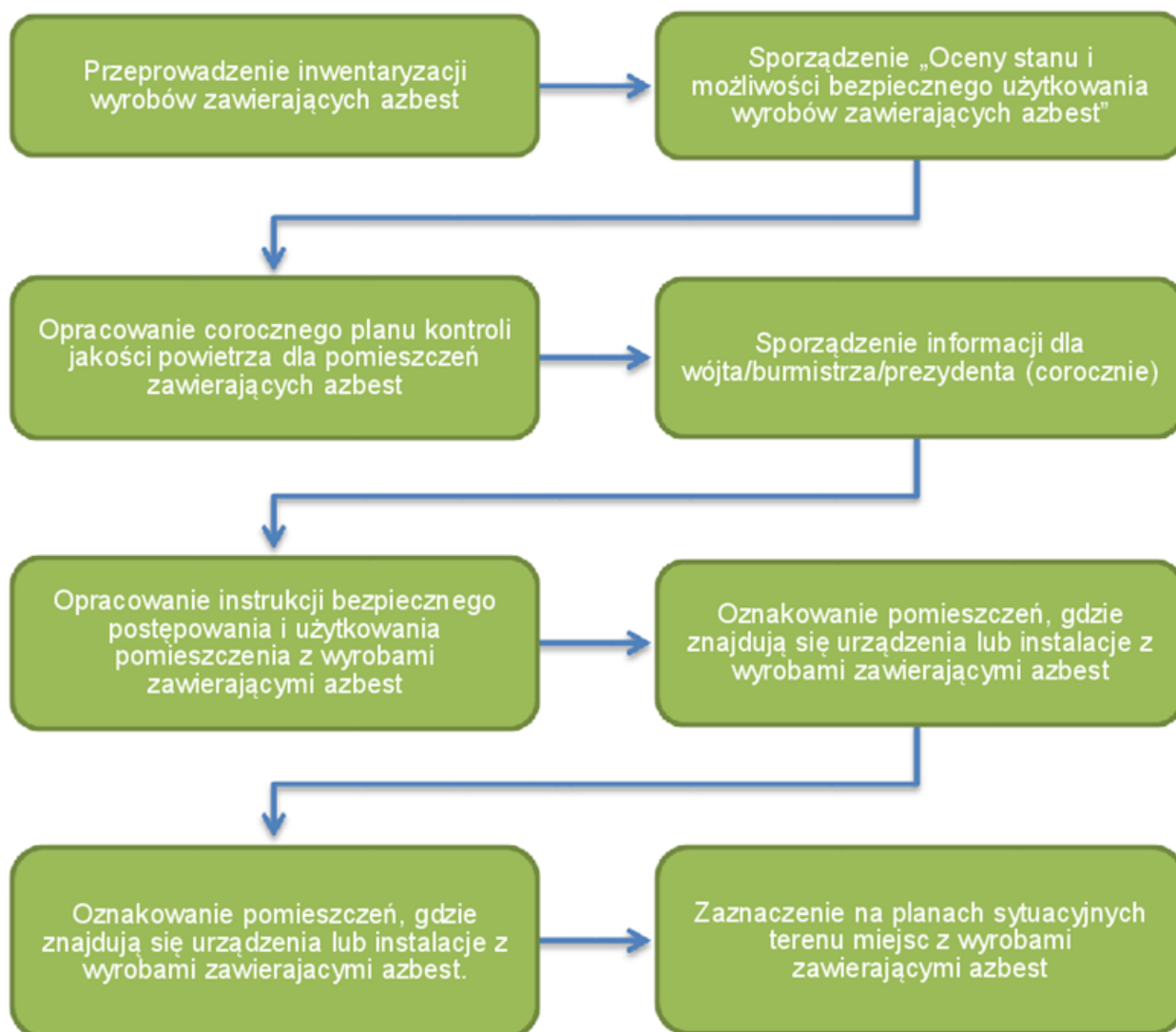
3. Opracowanie i udostępnienie instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest.

4. Oznakowanie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest.

5. Opracowanie corocznego planu kontroli jakości powietrza dla pomieszczeń zawierających azbest.

6. Zaznaczenie na planach sytuacyjnych terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym właściciele i zarządcy wyrobów zawierających azbest zobligowani są do corocznego składania informacji o wyrobach zawierających azbest wraz z przeprowadzoną oceną stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Wzory formularzy stanowią załącznik nr 1 i nr 2 do niniejszego *Programu*.

owanie corocznego planu kontroli jakości powietrza dla pomieszczeń zawierającyacowznego planu kontroli jakości powietrza dla pomieszczeń zawierając

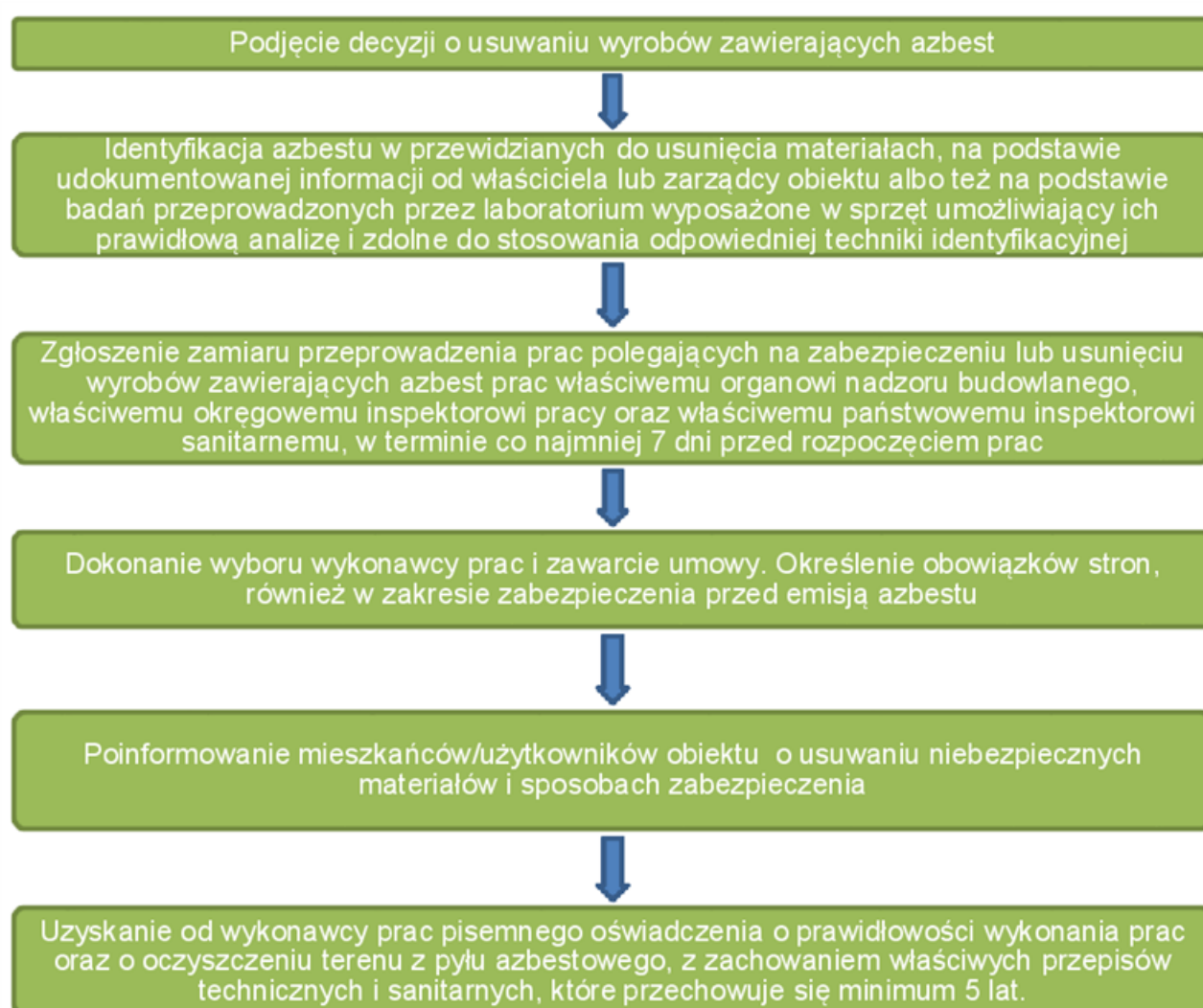
źródło: Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych, Warszawa 2008, zaktualizowany w/g stanu prawnego na dzień 27.09.2021 r.

Rysunek . Schemat procedury dotyczącej obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

5.2. Obowiązki i postępowanie właścicieli/zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów

Do głównych obowiązków właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów należą^{##}:

1. Identyfikacja azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia.
2. Uzyskanie od wykonawcy prac świadectwa czystości powietrza po wykonaniu robót oraz jego przechowywanie przez minimum 5 lat.

źródło: Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych, Warszawa 2008, zaktualizowany w/g stanu prawnego na dzień 27.09.2021 r.

Rysunek . Schemat procedury dotyczącej obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i terenów zlokalizowanych na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego.

Zalecenie szczegółowe

Wszystkie przedsięwzięcia zawarte w aktualizacji „Programu usuwania materiałów zawierających azbest z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego”, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko związane są z procesem demontażu azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz ich utylizacją.

Prace demontażowe wyrobów azbestowych mogą stanowić zagrożenie dla występujących w okolicy organizmów żywych, w tym zwierząt. Należy pamiętać, iż w wyniku prowadzenia ww. prac dochodzić może do powstania kolizji na drodze „siedliska gatunków chronionych” a „remonty budynku”. Konsekwencją tego konfliktu może być utrata schronienia lub miejsca gniazdowania gatunków chronionych. Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, jeszcze przed transportem na składowisko. Teren prac powinien być wydzielony i zabezpieczony przed dostępem osób niepowołanych. Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, do podłoża, a teren wokół, objęty kurtyną, powinien być wyłożony folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej. Ponadto, aby chronić organizmy żywe, w tym zwierzęta i ludzi, należy zastosować kilka ogólnych zasad:

- Nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy.
- Demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam, gdzie jest to technicznie możliwe.
- Odpajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze.
- Prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania przekroczeń dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w miejscu pracy, w tym również z wyrobami zawierającymi krokydolit.
- Składowanie na tej samej zmianie roboczej, usuniętych odpadów zawierających azbest, po ich szczelnym opakowaniu – na miejscu tymczasowego magazynowania odpadów.
- Codzienne staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń – z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry HEPA lub na mokro. Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.
- Przed przystąpieniem do prac właściciel bądź zarządca obiektu zobowiązany jest sprawdzić czy w miejscu planowanych prac nie gniazdują ptaki (np. jaskółki czy jerzyki) bądź nietoperze. W przypadku stwierdzenia obecności w obiekcie gatunków chronionych ptaków prace należy prowadzić poza okresem lęgowym a w przypadku nietoperzy poza okresem lęgu i odchowania. Po

przeprowadzeniu prac należy w miarę możliwości zachować możliwość gniazdowania i schronienia obecnych w obiekcie gatunków zwierząt. W przypadku braku możliwości zapewnienia schronienia zwierzętom w ich pierwotnym miejscu bytowania, należy zapewnić schronienie zastępcze (budki, boksy itp.).

·W stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową, konieczne może być uzyskanie zezwolenia na odstępstwa od zakazów określonych w art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o Ochronie Przyrody tj. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska bądź Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska mogą zezwolić na odstępstwa od zakazów w stosunku do gatunków objętych ochroną ścisłą bądź objętych ochroną częściową w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów.

Zgodnie ze stanowiskiem Regionalnej Rady Ochrony Przyrody oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska należy pamiętać, aby:

·„Prowadzenie prac termomodernizacyjnych powiązanych z demontażem wyrobów zawierających azbest, powinno odbywać się w okresie od 16 października do 28 lutego, czyli poza okresem rozrodu większości gatunków zwierząt. W tym czasie wykonawca może bez zezwolenia zabezpieczyć wszelkie szczeliny i otwory wentylacyjne w budynku przed zajęciem ich przez zwierzęta i założenia gniazd, prowadzenia lęgów w następnym sezonie.

·W przypadku podejmowania prac od 1 marca do 15 października należy bezwzględnie:

oUpewnić się, czy w obrębie remontowanych budynków nie występują miejsca lęgowe ptaków lub rozrodu nietoperzy – obserwacje dotyczące zasiedlenia budynku powinny zostać przeprowadzone przez eksperta ornitologa i chiropterologa w okresie możliwie najkrótszym poprzedzającym planowaną inwestycję.

oW przypadku stwierdzenia zasiedlenia budynku przez chronione gatunki ptaków lub nietoperzy ekspert powinien wskazać dokładne miejsca ich przebywania tak, aby przed okresem lęgowym tych gatunków można było zamknąć nisze, szczeliny i dostępy do stropodachu wykorzystywane przez te zwierzęta. Demontażu wyrobów azbestowych najlepiej dokonać w terminie od 16 października do 28 lutego. W przypadku podejmowania prac od 1 marca do 15 października należy postępować zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. 2021, poz. 1098 t.j.).

oPo przeprowadzeniu prac remontowych należy, w miarę możliwości, umożliwić ptakom i nietoperzom dalsze występowanie w obiektach budowlanych, poprzez stwarzanie na remontowanych budynkach siedlisk zastępczych w postaci, np. budek lęgowych.

oW przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez jerzyki Apusapus, a w ramach remontu stropodach budynku ocieplono materiałami sypkimi, należy całkowicie zrezygnować z pozostawiania otwartych otworów do stropodachów, gdyż materiały użyte do izolacji są niebezpieczne dla tego gatunku”.

Zastosowanie powyższych metod oraz zaleceń podczas prac mających na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest pozwoli na zminimalizowanie ich negatywnego wpływu na zwierzęta i ludzi mieszkających w okolicy miejsca przeprowadzania prac.

Do utylizacji odpadów zawierających azbest zaleca się także wykorzystywanie najnowszych i najbardziej skutecznych metod.

5.3. Obowiązki podmiotów gospodarczych zajmujących się usuwaniem materiałów zawierających azbest, postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest

Firma budowlana zajmująca się usuwaniem wyrobów zawierających azbest musi posiadać wpis do CEiDG lub do KRS, prowadzić ewidencję odpadów oraz sporządzać roczne sprawozdanie do marszałka województwa o wytwarzanych odpadach i sposobach gospodarowania nimi. Przed przystąpieniem do prac związanych z usuwaniem azbestu, podmiot gospodarczy zobowiązany jest do#:

1. Przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników z zakresu BHP oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z materiałami zawierającymi azbest.

2. Opracowania szczegółowego planu prac.

Plan prac powinien spełniać obowiązujące wymogi prawne, a w szczególności wymogi przedstawione w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004, nr 71, poz. 649).

3. Posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego.

4. Zgłoszenia prac budowlanych właściwemu organowi nadzoru budowlanego, a także właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

W trakcie przeprowadzania prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, obowiązkiem wykonawcy jest odpowiednie przygotowanie miejsca prowadzonych prac. Przed rozpoczęciem właściwych prac demontażowych wykonawca zobowiązany jest do:

1. Odizolowania obszaru wykonywanych prac od otoczenia poprzez zastosowanie odpowiednich osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska.

2. Ogrodzenia terenu prowadzonych prac stosując odpowiednie osłony.

3. Oznaczenia terenu wykonywanych prac tablicami informacyjnymi ostrzegającymi przed zagrożeniem związanym z azbestem – tablice te powinny zawierać ostrzeżenie w postaci: „Uwaga! Zagrożenie azbestem” oraz „Wstęp wzbroniony”.

4. W przypadku wykonywania prac elewacyjnych powinny być zastosowane kurtyny zasłaniające fasadę obiektu.

Należy pamiętać, iż zgodnie z treścią Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004, nr 71, poz. 649), wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}$ H szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
- 3) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit/azbest niebieski”.

Wzór oznaczenia przedstawia rysunek nr 4.

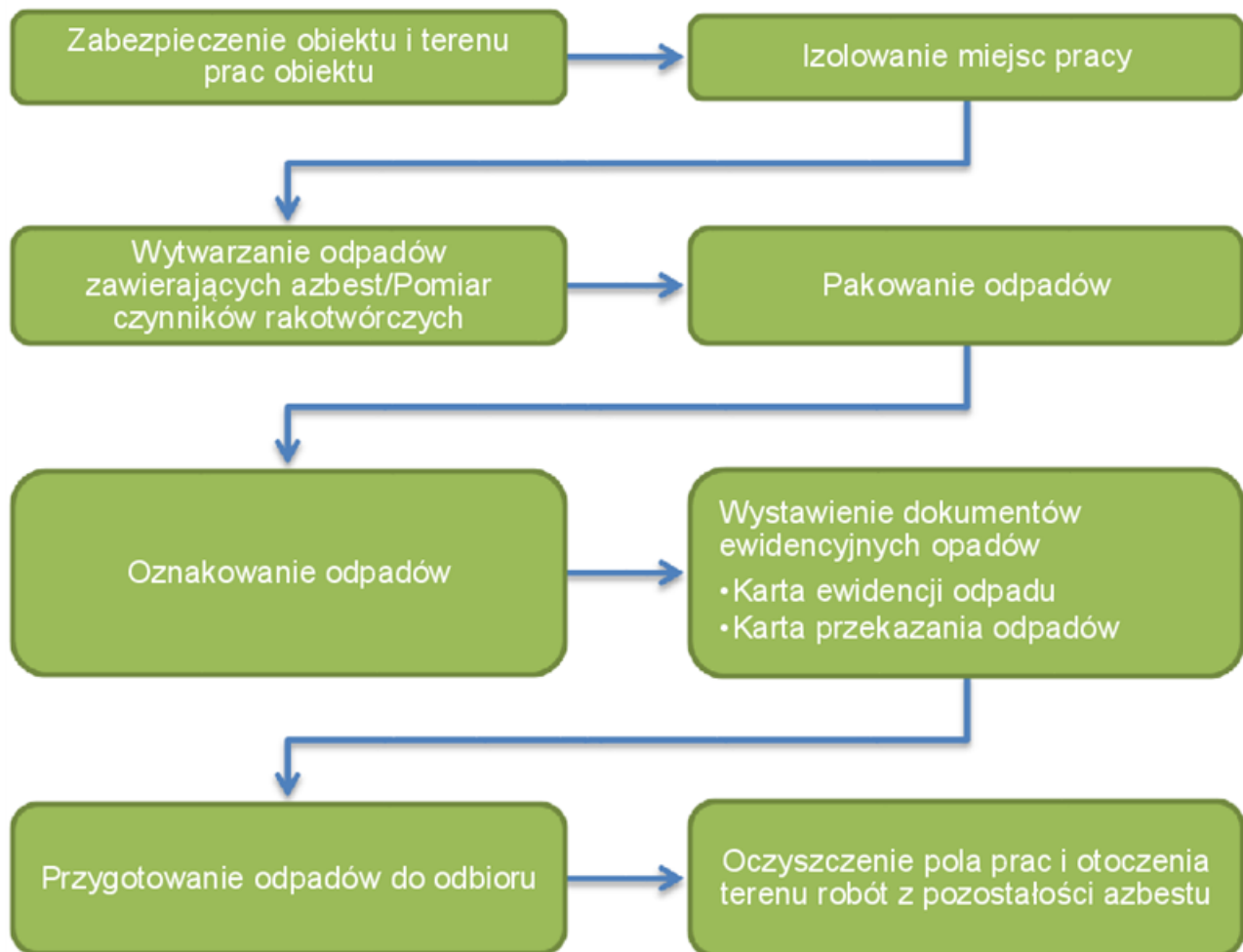
źródło: Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest

(Dz. U. z 2004 r. Nr 71 poz. 649).

Rysunek. Wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsca ich występowania.

Istotnym jest, aby po zakończeniu prac demontażowych teren robót oraz jego otoczenie doprowadzić do porządku. Wykonywane prace porządkowe należy wykonywać stosując metody uniemożliwiające emisję pyłu azbestowego do środowiska. Wykonawca prac jest także zobowiązany do przedstawienia zleceniodawcy pisemnego oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonanych prac. W przypadku prac dotyczących azbestu miękkiego lub wyrobów zniszczonych i uszkodzonych, w pomieszczeniach oraz w przypadku prac obejmujących usuwanie krokidolitu

wykonawca ma obowiązek przedstawienia wyników badań powietrza przeprowadzonych przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

źródło: Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych, Warszawa 2008, zaktualizowany w/g stanu prawnego na dzień 27.09.2021 r.

Rysunek . Schemat procedury dotyczącej prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzania odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczaniem obiektu/terenu/instalacji

5.4. Zbieranie i transport odpadów zawierających azbest.

Obowiązek właściwego przygotowania do transportu odpadów zawierających azbest spoczywa na wytwórcy odpadów. Transportujący odpady jest zobowiązany do uzyskania wpisu do rejestru zgodnie z art. 50 ust. 1 pkt 5b ustawy o odpadach (Dz. U. 2021, poz. 779 t.j.).

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. 2021, poz. 756 t.j.) do przedsiębiorcy prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych na składowisko należy:

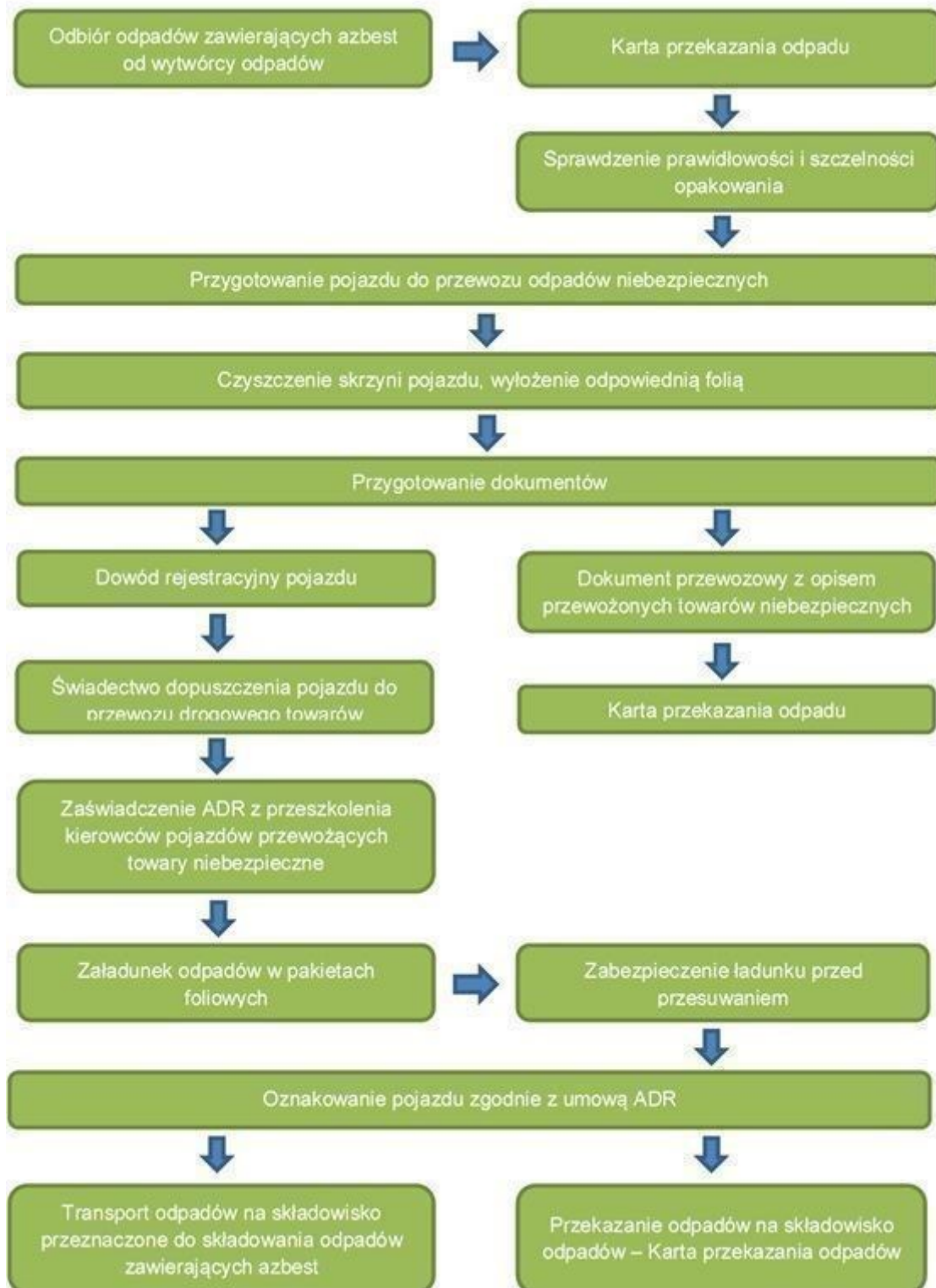
1. Posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu.
2. Posiadanie dokumentu przewozowego z opisem odpadów niebezpiecznych.

3. Posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych.
4. Posiadanie przez kierowcę pojazdu zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne.
5. Utrzymanie porządku skrzyni ładunkowej pojazdu.
6. Sprawdzenie umocowania przesyłki z odpadami w pojeździe.
7. Sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowania odpowiednim znakiem.

Należy zaznaczyć, iż przekazanie odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych w celu dalszego transportu powinno odbywać się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zobowiązany jest na wspomnianej karcie do poświadczenia wykonania usługi transportowej.

Odpady zawierające azbest transportowane są na składowisko odpadów niebezpiecznych. Następuje tam przekazanie odpadów zarządcy składowiska i potwierdzenie tej operacji na karcie przekazania odpadu.

Poniższy schemat przedstawia procedurę dotyczącą przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

źródło: Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych, Warszawa 2008, zaktualizowany w/g stanu prawnego na dzień 27.09.2021 r.

Rysunek. Schemat procedury dotyczącej przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

5.5. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Najbardziej powszechnym sposobem unieszkodliwiania azbestu jest jego składowanie. Materiały azbestowe nie mogą być poddawane odzyskowi czy innemu wykorzystaniu. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, odpady zawierające azbest mogą być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych kwaterach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne. Zarządca składowiska przyjmując odpady zobowiązany jest do potwierdzenia tego faktu na karcie przekazania odpadu. Deponowanie odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza. Podstawowym zadaniem w tym zakresie jest niedopuszczenie do rozszczelnienia foliowych opakowań, które to zawierają azbest. Opakowania z odpadami powinny być zdejmowane z pojazdu transportującego przy użyciu urządzeń dźwigowych układając je warstwami. Deponowane materiały azbestowe powinny zostać zabezpieczone dodatkową folią lub warstwą gruntu o grubości 5 cm. Zabronione jest poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Na terenie województwa łódzkiego funkcjonują trzy ogólnodostępne składowiska odpadów zawierających azbest, zlokalizowane w miejscowościach Płoszów, Pukinin i Młynisko. Poniżej przedstawiono szczegółowe dane dotyczące tych składowisk.

Tabela . Składowisko ogólnodostępne – Płoszów.

Płoszów	
Charakter składowiska	ogólnodostępne
Nazwa	Składowisko odpadów niebezpiecznych Eko Radomsko Sp. z o. o.
Ograniczenie terenowe	0,226
Województwo	łódzkie
Gmina	Radomsko
Miejscowość	Płoszów
Adres	97-500 Radomsko, ul. Jeżynowa
Telefon	446 832 531
Całkowita pojemność [m³]	21 000
Wolna pojemność [m³]	8 430
Kody przyjmowanych odpadów	170605
Godziny pracy	6:00 - 22:00
Plan rozbudowy	tak

Planowana pojemność	151 000
Planowana data uruchomienia	-
Zarządca/Właściciel/Inwestor	EKO Radomsko Sp. z o.o.
Adres właściciela	ul. Narutowicza 58, 97-500 Radomsko
Telefon stacjonarny	44 683 25 31
Telefon komórkowy	668 820 443
E-mail	Leszek.wach@fcc-group.pl
Strona www	www.fcc-group.pl

źródło: www.bazaazbestowa.gov.pl

Tabela . Składowisko ogólnodostępne – Pukinin.

Pukinin	
Charakter składowiska	ogólnodostępne
Nazwa	Składowisko odpadów niebezpiecznych w Pukininie
Ograniczenie terenowe	0.063
Województwo	łódzkie
Gmina	Rawa Mazowiecka
Miejscowość	Pukinin
Adres	Pukinin140, 96-200 Rawa Mazowiecka
Telefon	46 814 24 24, 661 483 633
Całkowita pojemność [m³]	14 260
Wolna pojemność [m³]	527
Kody przyjmowanych odpadów	170605
Godziny pracy	7:00 - 18:00 pon. – pt. 7:00 - 15:00 sb.
Plan rozbudowy	TAK
Planowana pojemność	26100

Planowana data uruchomienia	-
Zarządca/Właściciel/Inwestor	ZGO AQUARIUM Sp. z o.o.
Adres właściciela	ul. Katowicka 20, 96-200 Rawa Mazowiecka
Telefon stacjonarny	46 814 24 24
Telefon komórkowy	661 483 633
E-mail	biuro@zgopukinin.pl
Strona www	www.zgopukinin.pl

źródło: www.bazaazbestowa.gov.pl

Tabela . Składowisko ogólnodostępne – Młynisko.

Młynisko	
Charakter składowiska	ogólnodostępne
Nazwa	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Zawierających Azbest
Ograniczenie terenowe	b/d
Województwo	łódzkie
Gmina	Biała
Miejscowość	Młynisko
Adres	Młynisko Wieś, 98-350 Biała
Telefon	44 683 25 31
Całkowita pojemność [m³]	199 695
Wolna pojemność [m³]	199 495
Kody przyjmowanych odpadów	170605
Godziny pracy	6:00 - 22:00
Plan rozbudowy	-
Planowana pojemność	-
Planowana data uruchomienia	-

Zarządca/Właściciel/Inwestor	Eko Radomsko Sp. z o.o.
Adres właściciela	Ul Narutowicza 58, 97-500 Radomsko
Telefon stacjonarny	44 683 25 31
Telefon komórkowy	668 820 443
E-mail	leszek.wach@fcc-group.pl
Strona www	www.fcc-group.pl

źródło: www.bazaazbestowa.gov.pl

5.6. Rejestr wyrobów zawierających azbest.

Jednym z narzędzi monitoringu realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, prowadzonym przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii jest Baza Azbestowa (www.bazaazbestowa.gov.pl).

Baza Azbestowa to narzędzie informatyczne do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, dostępne dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Wprowadzanie i aktualizowanie danych w Bazie Azbestowej jest obowiązkiem każdego wójta, burmistrza i prezydenta miasta, a także marszałka województwa. Dane wprowadzane do Bazy Azbestowej pochodzą od właścicieli i użytkowników nieruchomości, na których są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. Aktualne dane z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest są podstawą do ubiegania się o środki finansowe na usuwanie wyrobów zawierających azbest.[#]

6. Gospodarowanie wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

6.1. Wyroby zawierające azbest

Na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego w październiku 2021 roku przeprowadzono działania, mające na celu określenie lokalizacji, stanu oraz ilości wyrobów zawierających azbest. W pierwszej kolejności poinformowano mieszkańców i użytkowników (administratorów) wyrobów zawierających azbest o prowadzonym spisie. Równoległe umożliwiono zgłaszanie ukrytych form azbestu poprzez wypełnienie stosownej e-ankiety. Kolejnym etapem działań było podjęcie prac terenowych obejmujących obszar całego Miasta Tomaszów Mazowiecki, tj. przeprowadzono inwentaryzację wyrobów azbestowych metodą spisu z natury. W przypadku obiektów należących do osób prawnych, gdzie ankieter nie uzyskał możliwości wstępu, wystosowano pismo, obligujące dany podmiot do udostępnienia informacji na temat wykorzystywanego azbestu. Gromadzone dane dotyczyły dokładnej lokalizacji wyrobów azbestowych, ich charakteru (płyty azbestowo-cementowe, rury, materiały izolacyjne i inne), ilości (wagi), stopnia pilności usunięcia (w oparciu o ocenę stanu i możliwości bezpiecznego ich użytkowania), a także przewidywanego terminu ich unieszkodliwienia (według deklaracji użytkownika/administratora).

Na podstawie uzyskanych informacji opracowane zostało tabelaryczne zestawienie obiektów, na których występuje azbest. W zestawieniu uwzględniono numery ewidencyjne działek i obrębów. Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi Ministerstwa Rozwoju i Technologii, w celu ustalenia ilości wyrobów zawierających azbest w jednostce wagowej, stosuje się wskaźnik przeliczeniowy, który wynosi 15 kg na każdy m² eternitu. Przelicznik ten dotyczy pokryć dachowych i elewacyjnych (użytkowanych i zdeponowanych), które zawierają azbest.

Z przedstawionych danych wynika, że wyroby zawierające azbest na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego to głównie faliste i płaskie płyty azbestowo-cementowe, służące jako pokrycie dachowe w budynkach mieszkalnych, budynkach zabudowy gospodarczej, a także jako pokrycie wiat i altanek ogrodowych na terenie ogródków działkowych. Wyroby azbestowe występują także na budynkach użytkowych - wykorzystywanych w celu prowadzenia działalności gospodarczej.

Zgodnie z wynikami przeprowadzonej inwentaryzacji, na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego zinwentaryzowano 1645 obiektów, na których występują wyroby zawierające azbest, 1622 należą do osób fizycznych oraz 23 do osób prawnych. Ilościowo, na terenie miasta występuje: 1 553,933 Mg wyrobów azbestowych należących do osób fizycznych oraz 88,885 Mg wyrobów azbestowych należących do osób prawnych. Łączna ilość wyrobów azbestowych zlokalizowanych na terenie miasta to 1 642,818 Mg. W celu spełnienia obowiązku jakim jest usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest do roku 2032, z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego należy usuwać rocznie 149,34 Mg azbestu.

Tabela . Zestawienie zbiorcze występowania azbestu wg form własności.

Miejsce występowania	Ilość budynków	Udział [%]	Masa [Mg]
Osoby fizyczne	1622	98	1 553,933
Osoby prawne	32	2	88,885
RAZEM	1654	100	1 642,818

źródło: www.bazaazbestowa.gov.pl

W przypadku azbestu należącego do osób fizycznych, których ewidencje prowadzi miasto:

- 777,039 Mg wyrobów zawierających azbest występuje na budynkach gospodarczych,
- 620,121 Mg wyrobów azbestowych zlokalizowanych jest na budynkach mieszkalnych,
- 1,050 Mg występuje w formie zdeponowanej (na gruncie),
- 0,750 Mg wyrobów zawierających azbest występuje na budynkach mieszkalno-gospodarczych,
- 134,973 Mg to pozostałe (inne) wyroby zawierające azbest (np. drobne zadaszania, wiaty, etc.).

Tabela . Zbiorcze zestawienie występowania azbestu z podziałem na budynki (osoby fizyczne).

Miejsce występowania	Ilość budynków	Udział [%]	Masa [Mg]
----------------------	----------------	------------	-----------

Budynki mieszkalne	471	29,04	620,121
Budynki gospodarcze	849	52,34	777,039
Budynki mieszkalno-gospodarcze	1	0,06	0,750
Azbest zdeponowany	12	0,74	1,050
Pozostałe	289	17,82	134,973
RAZEM	1622	100	1 553,933

źródło: www.bazaazbestowa.gov.pl

Szczegółowe informacje na temat rodzaju oraz ilości wyrobów zawierających azbest zawarte zostały w wynikach inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, które zasiliły Bazę Azbestową (www.bazaazbestowa.gov.pl).

6.2. Sposób unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest

Zbiórka i transport odpadów

Wymagania dotyczące transportu odpadów zawierających azbest przedstawione zostały w rozdziale 4.4. Wybór przedsiębiorcy zajmującego się demontażem oraz transportem wyrobów zawierających azbest leży w gestii użytkownika wyrobów. Przedsiębiorcy prowadzący działalność związaną z tematyką wyrobów zawierających azbest mają możliwość wprowadzenia swoich danych do Bazy Azbestowej (www.bazaazbestowa.gov.pl)

Termiczne unieszkodliwianie odpadów azbestowych

Jak wynika z dostępnych kart charakterystyk azbestu, odmiana chryzotylowa topi się w temperaturze przekraczającej 1500°C, natomiast odmiana amfibolowa w temperaturze bliskiej 1200°C. Przedstawione powyżej dane wskazują, iż termiczny kierunek unieszkodliwiania odpadów azbestowych, przy wykorzystaniu dostępnych instalacji do spalania odpadów niebezpiecznych, jest na chwilę obecną nierealny.

Chemiczne unieszkodliwianie odpadów azbestowych

Chemiczny sposób unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest polega na odpowiednim rozdrobnieniu odpadów, a następnie ich roztopieniu w 40% roztworze kwasu fluorowodorowego. Produktem przeprowadzonej reakcji są fluorki wapnia oraz krzemionka. Reakcja powinna prowadzona być w reaktorach, w temperaturze 60-65°C. Ograniczeniem rozpowszechnienia tej metody utylizacji są wysokie koszty.

Składowanie odpadów azbestowych

Jest to niewątpliwie najbardziej rozpowszechniony sposób unieszkodliwiania odpadów. Z racji omawianych wcześniej właściwości fizykochemicznych azbestu, z których odporność na działanie czynników atmosferycznych, kruchość i łamliwość stanowią, iż wszelkie prace na składowiskach przyjmujących odpady azbestowe, winny być prowadzone z zachowaniem szczególnych zasad BHP.

Odpady w postaci materiałów zawierających azbest kierowane będą na jedno ze składowisk zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego. Szczegółowe informacje dotyczące funkcjonujących oraz planowanych składowisk zawarte zostały w rozdziale 5.5.

6.3. Harmonogram realizacji Programu

Zgodnie z *Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, aby zrealizować trzy główne cele jakimi są:

1. Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest.

2. Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu.

3. Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko, należy skupić się na realizacji zadań, które podzielono na pięć grup tematycznych:

·Zadania legislacyjne.

·Działania edukacyjno-informacyjne obejmujące:

odziałania skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej,

o opracowywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych,

o ocenę i promocję technologii unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, organizację krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji, kongresów i udział w nich.

·Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest obejmujące:

o usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych,

o oczyszczanie terenów nieruchomości,

o oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest,

o obudowę składowisk odpadów azbestowych oraz budowę instalacji i urządzeń do unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych,

o zadania wspierające, w tym wsparcie finansowe opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczania terenów z azbestu na wszystkich szczeblach.

·Monitoring realizacji Programów postaci elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest.

·Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

Realizacja znacznej większości zadań wyznaczonych w ramach wyżej wymienionych grup tematycznych nie leży w gestii samorządów szczebla gminnego, a tym samym Gminy Miasto Tomaszów Mazowiecki.

W poniższej tabeli przedstawiono praktyczne możliwości Miasta Tomaszowa Mazowieckiego w kwestii zadań, których realizacja przyczyni się do skutecznej realizacji celów niniejszego *Programu*, stanowiąc jednocześnie harmonogram działań na lata 2022-2032.

Tabela . Harmonogram działań na lata 2022-2032.

L.p.	Zadanie	Zakres działania	Termin realizacji
1.	Działania edukacyjno-informacyjne	·informowanie poprzez stronę internetową lub ulotki o działaniach Miasta Tomaszowa Mazowieckiego podjętych w celu likwidacji azbestu, ·udostępnienie informacji poprzez stronę internetową o aktualnych aktach prawnych regulujących sposób zabezpieczenia, usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.	2022-2032
2.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	·pozyskiwanie dostępnych środków zewnętrznych na realizację <i>Programu</i> .	
3.	Monitoring realizacji programu	·aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, ·sprawozdawczość w zakresie realizacji <i>Programu</i>	

źródło: Opracowanie własne.

7. Koszty realizacji *Programu*

W celu określenia niezbędnych kosztów związanych z realizacją niniejszego *Programu* oszacowane zostały wszelkie potrzebne wielkości dotyczące środków finansowych.

W celu określenia szacunkowych wartości posłużono się obecnymi wskaźnikami oraz cenami materiałów dostępnymi na stronach internetowych podmiotów gospodarczych zajmujących się usługami budowlanymi oraz sprzedażą materiałów budowlanych, prowadzących działalność na terenie lub w pobliżu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego. Całkowity koszt usunięcia i utylizacji wyrobów zawierających azbest oszacowano na 1 297 826,22 zł netto.

7.1. Koszty usunięcia wszystkich materiałów zawierających azbest

Na całkowity koszt usunięcia materiałów zawierających azbest składają się: koszt usunięcia materiałów zawierających azbest z obiektu budowlanego oraz koszt transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest.

Dla potrzeb niniejszego *Programu* przyjęto następujące wskaźniki cenowe, odzwierciedlające obowiązujące ceny w 2021 roku.

Tabela . Uśredniona cena związana z usuwaniem materiałów azbestowych z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego.

Usługi	Cena netto
--------	------------

Demontaż azbestu, usługowe pakowanie odpadów poza terenem składowiska, koszt transportu i unieszkodliwianie odpadów o kodzie 17 06 05* (materiały konstrukcyjne zawierające azbest)	790 zł / 1 Mg
---	---------------

źródło: firmy zarejestrowane na www.bazaazbestowa.gov.pl

Należy pamiętać, iż na finalną wysokość ceny ww. usług wpływa wiele czynników, m.in.:

- ilość materiałów zawierających azbest,
- rodzaj materiałów zawierających azbest,
- lokalizacja wyrobu zawierającego azbest (np. dach lub ściany),
- w przypadku pokryć dachowych – rodzaj dachu (np. jedno- lub dwuspadowy),
- odległość od miejsca utylizacji odpadów,
- stan materiałów zawierających azbest.

W celu oszacowania kosztów usuwania, pakowania, unieszkodliwiania odpadów posłużono się danymi przekazanymi przez podmioty zarejestrowane w Bazie Azbestowej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Podczas obliczeń przyjęto, iż materiały zawierające azbest pakowane będą poza terenem składowiska.

8. Możliwości pozyskania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu

W myśl *Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032* do pokrycia kosztów związanych z usunięciem i unieszkodliwieniem materiałów zawierających azbest zobowiązani są właściciele – zarządcy obiektów.

Miasto Tomaszów Mazowiecki podejmuje działania mające na celu usprawnienie procesu usuwania materiałów azbestowych, a także likwidacji skutków ich szkodliwości dla mieszkańców i środowiska.

Zgodnie z „*Programem oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032*” istnieją następujące podstawowe instrumenty dofinansowania demontażu, transportu i unieszkodliwiania usuniętych wyrobów zawierających azbest:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Łodzi,
- Fundusze Unii Europejskiej.
- Bank Ochrony Środowiska S.A.

W poszczególnych województwach instrumenty finansowe wspierające bezpieczne eliminowanie z użytkowania wyrobów azbestowych oferowane są przez następujące instytucje:

- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
- Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ) we współpracy z WFOŚiGW.
- Regionalne Programy Operacyjne dla poszczególnych województw.

W poniższych rozdziałach podaje się informacje nt. instrumentów finansowania działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

8.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej#

W celu wsparcia działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska w Warszawie opracował „Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest”. Celem ww. Programu jest wzrost ilości unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest. Planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu wynosi co najmniej 285 715 Mg usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu Polski. Budżet na realizację wskazanego powyżej celu wynosi 100 000 000,00 zł. Realizacja omawianego Programu Priorytetowego zaplanowana została na lata 2019-2023. Beneficjentem końcowym „Ogólnopolskiego programu finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest” są gminy, związki międzygminne i powiaty, działające na rzecz właścicieli lub posiadaczy obiektów budowlanych na ich terenie, które otrzymują wsparcie za pośrednictwem Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

8.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, współpracując z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska w Warszawie w ramach „Ogólnopolskiego programu finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest” rokrocznie ogłasza konkurs na unieszkodliwianie odpadów i wyrobów zawierających azbest, występujących na terenie województwa łódzkiego. Zobowiązania na rok 2021, rozumiane jako podpisywanie umów z beneficjentem, podejmowane będą do 31.12.2021 r. Termin składania wniosków przypadał na okres od 01.06.2021 r. do 30.06.2021 r. Kolejny nabór wniosków planowany jest na rok 2022.

8.3. Bank Ochrony Środowiska S.A.#

Bank Ochrony Środowiska S.A. to uniwersalny bank komercyjny, który specjalizuje się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych. BOŚ współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, będącymi między innymi funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska. Bank Ochrony Środowiska S.A. oferuje możliwość finansowania do 90% kosztów inwestycji udzielając kredytów o preferencyjnym oprocentowaniu.

8.4. Ministerstwo Rozwoju i Technologii#

Co roku Ministerstwo Rozwoju i Technologii wspiera finansowo realizację zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Większość działań ukierunkowanych jest na wsparcie jednostek samorządu terytorialnego, w formie bezpośredniego wsparcia np. na opracowanie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest lub też pośrednio w formie materiałów informacyjno – edukacyjnych: ulotek, plakatów, poradników. Działania realizowane są w formule konkursu Azbest. Wymogiem uczestnictwa w konkursie jest opracowany i uchwalony Program usuwania wyrobów zawierających azbest, a także przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów azbestowych z uwzględnieniem numerów ewidencyjnych działek i obszarów ewidencyjnych. Konkursowy tryb wyboru wykonawców zadań umożliwia realizację i finansowanie działań innowacyjnych, ale zawsze zgodnych z zadaniami wskazanymi w Programie.

9. Monitoring realizacji Programu

Monitoring realizacji aktualizacji „Programu usuwania materiałów zawierających azbest z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego” pozwoli na bieżącą analizę, a także kontrolę zgodności założeń Programu z rzeczywistymi działaniami, które podejmowane będą przez właścicieli obiektów.

W celu umożliwienia prowadzenia monitoringu realizacji aktualizacji „Programu usuwania materiałów zawierających azbest z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego” wyznaczono wskaźniki, służące do oceny jego wdrażania. Wskaźniki te zestawione zostały poniżej.

Tabela . Wskaźniki monitoringu Programu usuwania azbestu.

Lp.	Wskaźnik monitoringu	Stan na rok 2021	Stan docelowy (rok 2032)
1.	Ilość wyrobów zawierających azbest w m ²	103 797,05	0,00
2.	Ilość wyrobów zawierających azbest w Mg	1 553,933	0,00

źródło: Opracowanie własne.

Na podstawie bazy danych o lokalizacji oraz ilości wyrobów zawierających azbest, w oparciu o wskazane powyżej wskaźniki, możliwa będzie bieżąca ocena wdrażania zapisów aktualizacji „Programu usuwania azbestu materiałów zawierających azbest z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego”.

10. Streszczenie

W treści Programu przedstawiono charakterystykę azbestu z uwzględnieniem budowy i rodzaju azbestu, właściwości i zastosowania azbestu, źródeł narażenia na działanie azbestu oraz wpływu azbestu na organizm człowieka. W sposób opisowy oraz na schematach podano sposoby postępowania z materiałami zawierającymi azbest, w tym: obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest, obowiązki i postępowanie przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz ich transportu. Podano lokalizację składowisk odpadów zawierających azbest.

Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, w celu ustalenia ilości wyrobów zawierających azbest w jednostce wagowej, stosuje się wskaźnik przeliczeniowy, który wynosi 15 kg na każdy m² eternitu. Przelicznik ten dotyczy pokryć dachowych i elewacyjnych, zawierających azbest. Z przedstawionych danych wynika, że wyroby zawierające azbest na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego to głównie faliste i płaskie płyty azbestowo-cementowe służące, jako pokrycie dachowe w budynkach mieszkalnych, budynkach zabudowy gospodarczej, altanach ogrodowych, budynkach przemysłowych oraz użytkowych (wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej). Zgodnie z wynikami przeprowadzonej inwentaryzacji, na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego zinwentaryzowano 1 654 obiektów, na których występują wyroby zawierające azbest, 1 622 należą do osób fizycznych oraz 32 do osób prawnych. Ilościowo, na terenie miasta występuje: 1 533,933 Mg wyrobów azbestowych należących do osób fizycznych oraz 88,885 Mg wyrobów azbestowych należących do osób prawnych. Łączna ilość wyrobów azbestowych zlokalizowanych na terenie miasta to 1 642,818

Mg. W celu spełnienia obowiązku jakim jest usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest do roku 2032, z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego należy usuwać rocznie 149,347 Mg azbestu. Większość zinwentaryzowanych wyrobów charakteryzuje się 2 stopniem pilności usunięcia. Obiekty, w których znajdują się wyroby zawierające azbest na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego to głównie domy mieszkalne oraz budynki gospodarcze. Szczegółowe informacje na temat rodzaju oraz ilości wyrobów zawierających azbest występujących na terenie miasta zawarte zostały w wynikach inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, które wprowadzone zostały do rządowej Bazy Azbestowej (www.bazaazbestowa.gov.pl). Przewidywany koniec realizacji Programu wyznaczony został zgodnie z *Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu* i przypada na rok 2032. Data ta wydaje się odległa, jednak z uwagi na ilość materiałów zawierających azbest na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego oraz koszty związane z ich usunięciem, należy systematycznie realizować założenia niniejszego *Programu*. Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym właściciele i zarządcy wyrobów zawierających azbest zobligowani są do corocznego składania informacji o wyrobach zawierających azbest wraz z przeprowadzoną oceną stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Wzory formularzy stanowią załącznik nr 1 i nr 2 do niniejszego *Programu*.

11. Materiały źródłowe

1. GUS – Bank danych lokalnych; www.stat.gov.pl/bdl/;
2. <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>;
3. Plan usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej stanowiących lub będących w zarządzaniu, administrowaniu przez organy administracji publicznej na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym;
4. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032;
5. www.bazaazbestowa.pl;
6. www.nfosigw.gov.pl;
7. www.wfosigw.lodz.pl;
8. www.bosbank.pl;
9. www.mpit.gov.pl;
10. Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.U. 2011 nr 8 poz. 31);
11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649);
12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089);

13. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2021, poz. 779 t.j.);
14. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. 2021, poz. 756 t.j.);
15. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2021, poz. 1098 t.j.);
16. <https://www.gov.pl/web/nfosigw/program-priorytetowy>
17. <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/finansowanie-usuwania-azbestu1>.

ZAŁĄCZNIK NR 1 - INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:

województwo łódzkie, powiat tomaszowski, Miasto Tomaszów Mazowiecki,

.....
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....
3. Tytuł własności.....

4. Rodzaj zabudowy³⁾:

- “ budynek mieszkalny,
- “ budynek gospodarczy,
- “ budynek przemysłowy,
- “ budynek mieszkalno-gospodarczy,
- “ inny.

5. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:

.....
6. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:

.....
7. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:

- “ płyty azbestowo-cementowe faliste stosowane w budownictwie,
- “ płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- “ inne:.....

8. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:

.....m²

9. Stopień pilności⁷⁾:

- “ I - wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie,
- “ II - wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku,
- “ III - wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat.

10. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu:

.....

b) data ostatniej aktualizacji:

.....
11. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

rok 2032 /

12. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....
Data:.....2021 r.

Podpis:.....

_____)¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

)²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie:
województwo, powiat,

gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

)³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-

gospodarczy, inny.

)⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

)⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

– płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie, – płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie, – rury i złącza azbestowo-cementowe,- – rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi, – izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest, – wyroby cierne azbestowo-kauczukowe, – przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione, – szczeliwa azbestowe, – taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki, – wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych, – papier, tektura, – drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu), – drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,

– inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

)⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

)⁷⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku

nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r.
w sprawie sposobów

i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71,
poz. 649 oraz z 2010 r.

Nr 162, poz. 1089).

) ⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer
dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji,

w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest,
w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji

lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

ZAŁĄCZNIK NR 2 - OCENA STANU I MOŻLIWOŚCI BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

„pokrycie dachu,

„elewacja,

„inne:.....

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

Miasto Tomaszów Mazowiecki

Rodzaj zabudowy¹⁾:

„budynek mieszkalny,

„budynek gospodarczy,

„budynek przemysłowy,

„budynek mieszkalno-gospodarczy,

„inne.

Numer działki ewidencyjnej²⁾:

.....

.

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:

.....

.

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:

„płyty azbestowo-cementowe faliste stosowane w budownictwie,

„płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,

„inne:.....

Ilość wyrobów⁴⁾:

.....

.

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

.....

.

Grupa/	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
--------	----------------------	--------	-------

nr			
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieuszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup,

należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(imię i nazwisko)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

..... r., **Tomaszów Mazowiecki**
(data, miejscowość)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

) ¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.

) ²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.

) ³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.

) ⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).

) ⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

Uzasadnienie

UCHWAŁY NR

RADY MIEJSKIEJ TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO

z dnia r.

w sprawie uchwalenia Aktualizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego”.

Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Łódzkiego nr PNIK-I.4131.250.2022 z dnia 9 marca 2022 r., stwierdziło nieważność uchwały Nr LIV/414/2022 Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie uchwalenia Aktualizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego, z powodu braku poddania do publicznej wiadomości **informacji o stwierdzeniu braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla: Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Miasta Tomaszów Mazowiecki na lata 2021-2032.**

Przedmiotowa uchwała według Wojewody Łódzkiego, została podjęta z istotnym naruszeniem prawa, a w szczególności z art. 54 ust. 1 w związku z art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.), ponieważ w stosunku do przedmiotowej uchwały nie została przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko, ewentualnie procedura odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Na skutek wszczętego ww. postępowania nadzorczego Przewodniczący Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego w piśmie z 3 marca 2022 r. wyjaśnił, że przedmiotowy program nie kwalifikuje się do dokumentów wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i poinformował o tym organ nadzoru.

Zdaniem organu nadzoru powyższe wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie, zgodnie bowiem z unormowaniem art. 54 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, organ opracowujący projekt programu (czy też jego zmianę) powinien poddać go wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do zaopiniowania właściwemu organowi uprzednio przed jego przyjęciem. Ewentualnie, zgodnie z art. 48 ww. ustawy, organ opracowujący projekty dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 1 i 2, może, po uzgodnieniu z właściwymi organami, to jest Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Łodzi i Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Łodzi, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Jednakże takie działania muszą zostać podjęte przed podjęciem uchwały na mocy której zostaje uchwalony program, czy też jego zmiany.

W odpowiedzi na ponowny wniosek z dnia 14 marca 2022 r., (uzupełniony pismem z 16 marca 2022 r.) w sprawie uzgodnienia braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu dokumentu pn. „Program usuwania wyrobów zawierających

azbest dla Miasta Tomaszów Mazowiecki na lata 2021-2032”, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi w piśmie nr WSI.410.4.2022.AM z dnia 12.04.2022 r. odmówił po raz kolejny zajęcia stanowiska w przedmiotowej sprawie.

W nawiązaniu do wniosku Prezydenta Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, reprezentowanego przez Pana Pawła Czupryna — Zakład Analiz Środowiskowych Eko-precyzja Czupryn Paweł, z dnia 11.03.2022 r. (data wpływu do WSSE w Łodzi 15.03.2022 r.), uzupełnionego pismem z dnia 15.03.2022 r. - Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny poinformował pismem z dnia 31.03.2022 r. , iż z nadesłanej dokumentacji wynika, że przedmiotowy dokument nie kwalifikuje się do dokumentów, o których mowa w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373, z późn. zm.) z uwagi na to, iż nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a realizacja jego postanowień nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

Biorąc pod uwagę powyższe projekt pn. „ Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla miasta Tomaszów Mazowiecki na lata 2021-2032” nie kwalifikuje się do dokumentów wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i tym samym nie może być poddany zgodnie z art. 48 ww. ustawy odstąpieniu od przeprowadzenia tej procedury.

Zgodnie z art. 48 ust. 7 tej ustawy w dniu 19.04.2022 poddano do publicznej wiadomości informację o stwierdzeniu braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla: Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Miasta Tomaszów Mazowiecki na lata 2021-2032.

Opracowanie Aktualizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego związane jest z realizacją zapisów zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (przyjętego uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r.), w którym wskazano, iż do zadań samorządu gminnego należy przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Przedmiotowy Program zakłada, iż do roku 2032 nastąpi:

- usunięcie i unieszkodliwienie wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu kraju,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

W „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego zawarto m.in.: informacje w zakresie obowiązujących przepisów prawnych, charakterystykę wyrobów zawierających azbest, ilości azbestu oraz wyrobów zawierających azbest, a także sposób ich bezpiecznego usuwania. W celu wypełnienia zapisów „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” Gmina Miasto Tomaszów Mazowiecki w ramach aktualizacji „Programu usuwania materiałów zawierających azbest z terenu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego” zakłada wdrożenie i realizację w latach 2022 - 2032:

- działań edukacyjno-informacyjnych,

- działań polegających na usuwaniu i utylizacji wyrobów zawierających azbest,
- działań sprawozdawczo-monitoringowych.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest jest dokumentem pozwalającym planować wsparcie finansowe na usuwanie azbestu oraz wyrobów azbestowych z budżetu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego.

Mając na względzie powyższe podjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.